

Religious and Sacred Poetry:
An International Quarterly
of Religion, Culture and Education
Edited by Marek Mariusz Tytko
No. 1 (9) January – February – March 2015
ISSN: 2299-9922 ; e-ISSN 2391-9418
pages 251 - 256

MAREK MARIUSZ TYTKO (Cracow, Poland)

e-mail: [marek.mariusz.tytko\[at\]uj.edu.pl](mailto:marek.mariusz.tytko[at]uj.edu.pl)

[Rec.:] *Bądź wierny, idź! Pieśni wolności, muzyka i śpiew Stanisław Markowski, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 1998, płyta CD, czas całkowity: 43:58.*

[Rec.:] Muzyka i śpiew Stanisław Markowski, *Bądź wierny, idź! : Pieśni wolności : Lechoń : Baczyński : Herbert : Narbutt : Baliński : i inni*, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 1998, [2], 20, [2] s. [broszura]

Płyta kompaktowa pt. *Bądź wierny, idź!* z muzyką i śpiewem Stanisława Markowskiego, znanego krakowskiego artysty fotografa, pieśniarza, kompozytora i filmowca zawiera 16 utworów muzycznych skomponowanych do patriotycznych tekstów znanych poetów polskich.

Na płycie pomieszczono następujące śpiewane utwory poetyckie: 1. *Polonez artyleryjski* Jana Lechonia (z 1916), 2. *Czerwona zaraza* Józefa Szczepańskiego „Ziutka” (z 26 VIII 1944), 3. *Westchnienie* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego (z 23 IV 1944), 4. *Kolęda (Aniołowie biali...)* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, 5. *Z wiatrem* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego (z 29 X 1942), 6. *Pomnik Powstania Warszawskiego* Jerzego Narbutta (z 17 X 1978), 7. *Piosenka* Zbigniewa Herberta (z 1998), 8. [*Śpij Jezusku...*] Walerii Iwankiewicz-Gryniewicz (Kazachstan, XII 1942), 9. *Rodakom z Wilna* Bohdana Rudnickiego (z 1986), 10. *Polska Podziemna* Stanisława Balińskiego (Londyn 1944), 11. *Słowo o krwi* Tadeusza Śliwiaka (z X 1956), 12. *Żurawie* Apti’ego Bisultanowa z Czeczenii, w tłumaczeniu Issy Adajew i Klary Brodackiej, 13. *Kindżał* Akaki’ego Cereteli’ego z Gruzji (1905), w tłumaczeniu Artura Międzyrzeckiego, 14. *Co się z Polską stało* Stanisława Markowskiego (z XII 1995), 15. *Solidarni (hymn Solidarności)* Jerzego Narbutta (z X 1980), 16. *Przesłanie Pana Cogito* Zbigniewa Herberta (z 1974). Ten ostatni tekst czyta Roman Hnatowicz, w tle utwór *Wolność ponad śmierć* Stanisława Markowskiego gra na trąbce Przemysław Sokół.

Utwory muzyczne pomieszczone na płycie, których kompozytorem jest Stanisław Markowski zostały wykonane przez dziesięcioosobowy zespół o bogatym instrumentarium (instrumenty w trzech sekcjach: smyczkowej, dętej i klawi-

szowej) w składzie : Stanisław Markowski (śpiew, fortepian), Jan Nazimek (skrzypce), Michał Woźniak (altówka), Tatiana Judycka (wiolonczela), Katarzyna Marczak (klarnet), Przemysław Sokół (trąbka), Tomasz Hernik (puzon), Janusz Wojtarowicz (akordeon), Krzysztof Cyran (gitara), Krzysztof Oczkowski (mandolina). Aranżacji utworów dokonali Stanisław Markowski oraz Krzysztof Cyran, masteringu – Aleksander Wilk i Michał Woźniak. Płyta została zaopatrzona w fotografię autorstwa Stanisława Markowskiego, wykonaną w Krakowie-Nowej Hucie 15 października 1982 r. w czasie jednego z protestów podczas stanu wojennego.

Razem z płytą w zestawie dodano broszurę z tekstami wszystkich wykonywanych utworów, spisem wszystkich utworów wraz z podaniem czasów ich trwania, spisem muzyków.

Płyta – wraz z dołączoną doń broszurą – posiada walory estetyczne (poetyckie, muzyczne, graficzne) oraz edukacyjne, zwłaszcza wychowawcze w zakresie wychowania patriotycznego, wychowania przez sztukę, wychowania estetycznego, wychowania muzycznego, wychowania literackiego. Pozycja może być wykorzystana na lekcjach jako materiał pomocniczy przez nauczycieli historii, edukacji regionalnej, muzyki (wychowania muzycznego), języka polskiego, jak również podczas szkolnych akademii czy uroczystych apeli jako użyteczny środek dydaktyczny, kształtujący polskość, patriotyzm, ducha polskiego, jako sztuka krzepiąca w chwilach trudnych dla Polaków. Patriotyczna poezja śpiewana w autorskim wykonaniu Stanisława Markowskiego warta jest uwagi miłośników sztuki, koneserów, kolekcjonerów płyt, jako wyposażenie w płytotekach bibliotek szkolnych i domów kultury, parafii, świetlic. Należy dodać, że w wielu z tych pięknych utworów pojawiają się motywy religijne, duchowe lub moralne, stąd także ich szczególna wartość w edukacji chrześcijańskiej.

Stanisław Markowski jest bardzo znanym polskim artystą (pieśniarzem, muzykiem, kompozytorem, poetą, fotografikiem, filmowcem), to człowiek-orkiestra (dosłownie i w przenośni), potrafi sam napisać teksty poetyckie, skomponować do nich muzykę, zaśpiewać je i zagrać, nagrać je na płytę, stworzyć do tej płyty okładkę, z pięknymi własnymi, artystycznymi fotografiami lub ilustracjami, następnie stworzyć do tej muzyki teledysk i nakręcić film (filmuje także, latając balonem nad Krakowem...), a nadto porwać publiczność swoją sztuką na koncercie. Ponadto jest wielkim patriotą polskim, służy Bogu, Ojczyźnie i bliźnim bezinteresownie.

Artysta ten dał się poznać w latach 80. XX w. w okresie komunizmu w Polsce jako nieugięty antykomunista i niezależny fotografik-dokumentalista, dzięki czemu uchwycił, narażając własne zdrowie i życie, wiele scen np. walki uliczne i demonstracje pacyfikowane przez komunistyczne ZOMO (Zmechanizowane Odwoły Milicji Obywatelskiej) w Krakowie-Nowej Hucie. Stał się przez to artystą-legendą czasów „Solidarności” i walki o niepodległość, wolność i suwerenność

Polski pod okupacją rosyjską (sowiecką). Stąd płyta z podtytułem *Pieśni wolności* ma szczególne znaczenie dla Polaków, ponieważ opiewa na niej wolność, tak bardzo umiłowaną przez Lechitów.

Oto, co napisano o nim w haśle „Markowski Stanisław” w *Encyklopedii Solidarności* [dopowiedzenia w nawiasach kwadratowych pochodzą od autora niniejszej recenzji]:

„Stanisław Markowski, ur. 8 V 1949 w Częstochowie. Absolwent geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (1972). Fotografik, kompozytor, poeta.

W 1971 zadebiutował jako fotograf wystawą *Klimaty Krakowa*. 1972-1974 prowadził pracownię fotograficzną w Muzeum UJ [Uniwersytetu Jagiellońskiego] u prof. Karola Estreichera, 1974-1975 instruktor fotografii w Młodzieżowym Domu Kultury w Nowej Hucie. Od 1975 niezależny fotografik, 1975-1977 fotoreporter w Krajowej Agencji Wydawniczej. Od 1977 członek Związku Polskich Artystów Fotografików. Zbierał i ujawniał nieznane materiały fotograficzne i fonograficzne, m.in. z [antykomunistycznych demonstracji w Polsce] XII 1970. Fotografował m.in. «czarny marsz» w V 1977 po śmierci Stanisława Pyjasa, wszystkie pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny, strajk w Stoczni Gdańskiej im. Lenina w VIII 1980, wprowadzenie stanu wojennego, demonstracje w Krakowie i Nowej Hucie, pogrzeb ks. Jerzego Popiełuszki [w XI 1984]. 1980-1989 współpracował z „Tygodnikiem Powszechnym”, do dziś z tygodnikiem „Niedziela”. W [atach]. 80. wykonywał zdjęcia spektakli w Teatrze Starym w Krakowie; 1980/1981 współpracował z Andrzejem Wajdą przy filmie *Człowiek z żelaza*.

1980-1981 członek Komitetu Porozumiewawczego Związków Twórczych i Naukowych; współtwórca wystawy *Fotografie z lat 1956, 1968, 1976, 1980*. W XI 1980 autor muzyki do wiersza Jerzego Narbutta *Solidarni* (oficjalny hymn „S” [Solidarności]). W 1981 działacz krakowskiego KOWZP [Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania]; we współpracy z „S” [„Solidarnością”] rozpoczął przygotowania do wielkiej wystawy *Póki my żyjemy* przerwane przez stan wojenny [13 XII 1981 r.]. [W dniach] 11-12 XII 1981 uczestnik [przerwanego przez władze komunistyczne] Kongresu Kultury Polskiej.

Po 13 XII 1981 współorganizator niezależnych wystaw fotograficznych i działań artystycznych w wielu kościołach Polski, blisko związany z kościołem św. Maksymiliana Marii Kolbego w Krakowie-Mistrzejowicach i ks. Kazimierzem Janczarem oraz ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim. W 1986 nakładem podziemnego pisma „PWA” [„Przeglądu Wiadomości Agencyjnych”] wydał album *Świadectwa – Polska po 13 grudnia w fotografii* ze zdjęciami własnymi i fotografów zaangażowanych w dokumentowanie oporu społecznego wobec reżimu [komunistycznego].

Od 1992 członek Zarządu Fundacji Sacr-Art, w 1999 współinicjator Ruchu Obywatelskiego Dobre Media – Media Bez Przemocy, w 2001 założyciel Krakowskiego Forum Kultury Polskiej, 12-13 XII 2001 organizator Krakowskiego

Kongresu Kultury Polskiej pn. *Co po nas zostanie*. Od 2000 członek Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej w związku z problemem przemocy w mediach, 2004-2007 w Radzie Programowej Obchodów 750-lecia Lokacji Miasta Krakowa. Od 2007 w Zarządzie Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego; realizator autorskich filmów dokumentalnych dla TVP Kraków [Telewizji Polskiej, Oddział Kraków]. 2007-2008 członek Komisji Rewizyjnej i Komisji Artystycznej w ZPAF [Związku Polskich Artystów Fotografików] Oddział w Krakowie. Od 2009 członek Rady Programowej Radia Kraków.

Autor 25 albumów fotograficznych, m.in. *Drogami św. Franciszka z Asyżu* (1987), *Fotografie z lat 1980-1989* (1990), *Pejzaż święty. Polskie kościołki drewniane* (1998), *Ziemia Zbawiciela* (2000), *Klimaty Krakowa* (2001), *Ziemia Apostołów Pawła i Jana* (2002), *Oblicza polskiego dworu* (2003). Autor wystaw fotograficznych w kraju i zagranicą. Jego prace znajdują się w zbiorach muzeów i galeriach m.in. w Lozannie, Bostonie, Tel Avivie, Warszawie, Wrocławiu, Krakowie oraz w monografiach i encyklopediach fotografii, m.in. *Wszystko o fotografii* (1978), Michela Auera *Editions Camera Obscura* (Geneve 1985), Jerzego Lewczyńskiego *Antologia Fotografii Polskiej 1839-1989* (1989). Pianista, kompozytor, wydał autorskie płyty: *Tęsknota* (2003), *Bądź wierny; idź!* (2008) [1998 – dop. M.M.T.].

U honorowany przez Związek Polskich Artystów Fotografików medalem im. Jana Bułhaka (1977), Nagrodą im. Eugeniusza Lokajskiego (1988); wyróżniony odznaką Zasłużony Działacz Kultury (2000), I Nagrodą w Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym w Bielsku Białej *Misterium Cierpienia, Misterium Odkupienia* (2005). Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2008), medalem Gloria Artis (2009)” (cytowane tu w całości hasło „Markowski Stanisław” (autor hasła: Sławomir Chmura) pochodzi z wydania internetowego *Encyklopedii Solidarności*, adres w sieci internetowej http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Stanis%C5%82aw_Markowski [31.03.2015])

Stanisław Markowski opublikował drukiem m.in. następujące albumy fotograficzne: *Klimaty Krakowa*, *Podróże w miejscu, Świat którego już nie ma*, *Tango Argentino*, *Dworki polskie*, *Polska z nieba*, *Pejzaż święty - polskie kościoły drewniane*, *Kard. Karol Wojtyła 1976-1978*, *Czas Solidarności 1980-1981*, *Nowa Huta - Stan wojenny, Kraków 1981-1989*, *Pielgrzymki Ojca Św. Jana Pawła II do Ojczyzny 1979-2003*, *Po śmierci Jana Pawła II*. Artysta prowadzi własną stronę internetową pod następującym adresem sieciowym: <http://stanislawmarkowski.com/>

Tam można przez internet odsłuchać on-line pieśni śpiewane przez Stanisława Markowskiego, m.in. opisywane w tej recenzji, a znajdujące się na płytach *Bądź wierny; idź!* oraz *Tęsknota*. Bezpośredni adres do podstrony z jego muzyką: http://stanislawmarkowski.com/index.php?option=com_content&view=article&id=101&Itemid=97

Tytuł w języku angielskim (the title in English):

[Rev.:] Be Faithful, Go! : Songs of Freedom [audio compact disc]

[Rev.:] Be Faithful, Go! : Songs of Freedom : Lechon : Baczynski : Herbert : Narbutt : Balinski : and Others, [a book with texts]

Abstract (Summary):

The audio compact disc entitled Be Faithful, Go! : Songs of Freedom (in Polish: Bądź wierny, idź! : Pieśni wolności) together with an accompanying book of texts entitled Be Faithful, go! : Songs of Freedom : Lechon : Baczynski : Herbert : Narbutt : Balinski : and Others (in Polish: Bądź wierny, idź! : Pieśni wolności : Lechoń : Baczyński : Herbert : Narbutt : Baliński : i inni) contains mainly many Polish patriotic songs sung by a Polish artist Stanisław Markowski (born 1949). These songs deal with such themes as fidelity, Poland, patriotism, anti-communism, freedom. The music has been composed to Polish poems by Jan Lechon (1899-1956), Jozef Andrzej Szczepanski (1922-1944), Krzysztof Kamil Baczynski (1921-1944), Jerzy Stanislaw Narbutt (1925-2011), Zbigniew Herbert (1924-1998), Waleria Iwankiewicz-Grynkiewicz from Kazachstan, Bohdan Rudnicki (1918-1993), Stanislaw Balinski (1898-1984), Tadeusz Sliwiak (1928-1994) and also to the poems by Aпти Bisultaanov (1953-) from Chechnya and Akaki Rostonovic Cereteli (1840-1915) from Georgia. The book and the audio compact have been published in Polish.

Key words:

history, compact disc, fidelity, Poland, patriotism, anti-communism, freedom, songs, music, singing, Polish poetry, Stanislaw Markowski (1949-), Jan Lechon (1899-1956), Jozef Andrzej Szczepanski (1922-1944), Krzysztof Kamil Baczynski (1921-1944), Jerzy Stanislaw Narbutt (1925-2011), Zbigniew Herbert (1924-1998), Waleria Iwankiewicz-Grynkiewicz, Kazachstan, Bohdan Rudnicki (1918-1993), Stanislaw Balinski (1898-1984), Tadeusz Sliwiak (1928-1994), Aпти Bisultaanov (1953-), Akaki Rostonovic Cereteli (1840-1915), Chechnya, Georgia,

Słowa-klucze:

historia, płyta kompaktowa, wierność, Polska, patriotyzm, antykomunizm, wolność, pieśni, muzyka, śpiew, polska poezja, Stanisław Markowski (1949-), Jan Lechoń (1899-1956), Józef Andrzej Szczepański (1922-1944), Krzysztof Kamil

Baczyński (1921-1944), Jerzy Stanisław Narbutt (1925-2011), Zbigniew Herbert (1924-1998), Waleria Iwankiewicz-Grynkiewicz, Kazachstan, Bohdan Rudnicki (1918-1993), Stanisław Baliński (1898-1984), Tadeusz Śliwiak (1928-1994), Apti Bisultaanov (1953-), Akaki Rostonovič Cereteli (1840-1915), Czeczenia, Gruzja,

Bibliografia (Bibliography):

Bądź wierny, idź! : Pieśni wolności, muzyka i śpiew Stanisław Markowski, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 1998, czas całkowity: 43:58 (płyta CD).

Muzyka i śpiew Stanisław Markowski, *Bądź wierny, idź! : Pieśni wolności : Lechoń : Baczyński : Herbert : Narbutt : Baliński : i inni*, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 1998, [2], 20, [2] s. (broшуra z tekstami piosenek).

Markowski Stanisław, oprac. Sławomir Chmura, [w:] *Encyklopedia Solidarności*, wydanie internetowe dostępne pod adresem: http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Stanis%C5%82aw_Markowski [dostęp 31.03.2015].

Stanisław Markowski [strona internetowa] <http://stanislawmarkowski.com/> [dostęp.: 31.03.2015].